

JEREMIA

14-16

Gods oordeel over Juda en de persoonlijke last van Jeremia als profeet.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jeremia/14-16

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Droogte als Gods oordeel over Juda	4 min	4
2	Jeremia smeekt om Gods hulp	2 min	6
3	God rekent Juda zijn zonden aan	2 min	7
4	Valse profeten beloven vrede	3 min	9
5	Profeten misleid door hun eigen hart	2 min	11
6	Spreeken in Gods Naam zonder Zijn opdracht	2 min	12
7	Jeremia treurt over Juda's ondergang	2 min	13
8	Schuldbelijdenis en gebed om regen	2 min	14
9	Zelfs Mozes en Samuel kunnen niet helpen	3 min	16
10	Dood, zwaard en honger als oordeel	3 min	18
11	De blijvende schade van Manasses bewind	3 min	20
12	Weduwen en moeders verliezen hun gezin	2 min	21
13	Jeremia lijdt onder haat en kan niet zwijgen	4 min	23
14	Gods bescherming en Jeremia's eenzaamheid	3 min	25

15	Vreugde in Gods Woord en aanhoudende pijn	3 min	28
16	God roept Jeremia terug en belooft redding	3 min	30
17	Jeremia mag niet trouwen of kinderen krijgen	3 min	31
18	Niet rouwen als teken van Gods oordeel	2 min	33
19	Geen bruiloften vieren voor de ramp	3 min	35
20	Een samenleving die haar zonde niet ziet	5 min	37
21	Een nieuwe bevrijding groter dan de uittocht	2 min	39
22	Vissers en jagers: oordeel of behoud	2 min	41
23	De heidenvolken keren zich tot de HEERE	3 min	42
24	Afgoderij en valse godsdienst in onze tijd	2 min	44
	Om verder te lezen		45

1

Droogte als Gods oordeel over Juda

We beginnen weer bij Jeremia hoofdstuk 14. Er staat:

Het woord van de HEERE dat tot Jeremia gekomen is met betrekking tot de grote droogte.

JEREMIA 14:1

Er is eerder al een paar keer verwezen naar het feit dat de regen was uitgebleven. Er wordt daadwerkelijk gezegd dat het Gods oordeel over Juda was dat de vroege en de late regen hun onthouden waren. Dit is een van de dingen die Deuteronomium hoofdstuk 28 had voorspeld. Als ze onder de vloek lagen, zou God de hemel als brons maken. Dat betekent ondoordringbaar; er zou geen regen uit neerdalen. En de grond zou door gebrek aan regen als ijzer worden.

Blijkbaar begonnen deze droogten voelbaar te worden. In Jeremia 3:3, nadat de opstandigheid en afgoderij van Juda zijn opgesomd, staat:

Daarom werden de regendruppels ingehouden en is er geen late regen geweest. U hebt het voorhoofd van een hoer, u weigert daarvoor beschaamd te zijn.

JEREMIA 3:3

En ook in hoofdstuk 5, vers 23 en 24, staat:

Maar dit volk heeft een opstandig, ongehoorzaam hart, zij zijn afgeweken, zij gingen hun eigen weg. Ze zeggen niet in hun hart: Laten wij toch de HEERE, onze God, vrezen, Die de regen geeft, zowel vroege regen als late regen, op zijn tijd, Die de vastgestelde weken van de oogst voor ons bewaakt.

JEREMIA 5:23-24

Met andere woorden, ze krijgen geen regen, maar het komt niet bij hen op om terug te keren naar God, Die Degene is Die regen geeft, zoals ze zouden moeten doen. Ze zouden weer regen kunnen krijgen als ze terugkeerden naar God, Die de regen geeft. Maar er staat dat het nooit bij hen opkomt om dat te doen. We kunnen dus uit deze eerdere terloopse opmerkingen opmaken dat Juda met droogte te kampen had. En over die droogte wordt deze profetie in hoofdstuk 14 van Jeremia gegeven.

Juda treurt, zijn poorten verkommeren, ze liggen in het zwart gehuld ter aarde, en het gejammer van Jeruzalem stijgt omhoog. De vooraanstaanden onder hen sturen hun minderen erop uit voor water. Komen zij bij de regenbakken, dan vinden zij geen water, met hun lege kruiken keren zij terug. Zij schamen zich en worden te schande en bedekken hun hoofd. Omdat de grond gescheurd is — er is immers geen regen op het land — schamen de akkerbouwers zich, zij bedekken hun hoofd. Ja, zelfs een hinde werpt op het veld haar jong, en laat het in de steek, omdat er geen gras is.

JEREMIA 14:2-5

Dat wil zeggen, ze lieten hun jongen achter. Het heeft geen zin dit hertenkalf te zogen, want er is echt geen voedsel. De moeder kan zelf niet eens verwachten dat ze zal overleven. Dus laat ze haar jong achter. Zo erg is het geworden.

De wilde ezels staan op de kale hoogten, als jakhalzen snakken ze naar adem, hun ogen bezwijken, omdat er geen gewas is.

JEREMIA 14:6

Ze snuiven om te zien of de wind een spoor van water meevoert, ergens ver weg, waar ze naartoe zouden kunnen gaan om het te vinden.

[Vertalersnoot: de spreker volgt hier een Engelse vertaling van Jeremia 14:6 waarin de ezels 'aan de wind snuiven'. De HSV heeft hier 'snakken ze naar adem'.]

2

Jeremia smeekt om Gods hulp

Hoewel onze ongerechtigheden tegen ons getuigen, HEERE, doe het omwille van Uw Naam, want talrijk zijn onze afdwalingen, tegen U hebben wij gezondigd. U, Hoop van Israël, zijn Verlosser in tijd van benauwdheid, waarom zou U zijn als een vreemdeling in het land, als een reiziger, die slechts van de weg afwijkt om te overnachten? Waarom zou U zijn als een radeloze man, als een held die niet verlossen kan? U bent toch in ons midden, HEERE, en wij zijn naar Uw Naam genoemd, verlaat ons niet.

JEREMIA 14:7-9

Hier uit Jeremia waarschijnlijk zijn emotie, misschien meer dan dat hij vanuit inspiratie spreekt. Hij zegt: 'Heere, U zou ons toch echt moeten redden. U woont onder ons. U zou eigenlijk voor ons moeten optreden, Uzelf niet tot een vreemdeling

moeten maken.’ Dat is natuurlijk gewoon een kreet van wanhoop. Jeremia weet heel goed dat het niet God is Die Zichzelf tot een vreemdeling heeft gemaakt. Het is het land dat Hem voor hen tot een vreemdeling heeft gemaakt.

Hij is dus gewoon wanhopig. Je moet beseffen dat Jeremia daar ook woonde toen het land onder droogte leed. Hij nam geen douche. Hij gaf zijn gazon geen water. En naar alle waarschijnlijkheid dronk hij ook niet genoeg water, omdat het vermoedelijk op rantsoen was. Er was gewoon niet veel water. Dus lijdt hij door deze droogte onder dezelfde ongemakken als ieder ander.

En wij verkeren niet in die omstandigheden. Misschien kunnen we ons moeilijk in die omstandigheden verplaatsen. Maar als je ooit in die omstandigheden verkeert, begin je toch een beetje te zeuren. Nou ja, misschien doe je dat. Het hoeft niet, maar waarschijnlijk zul je daar wel toe geneigd zijn. En hij zegt: ‘Kom nou, God, waarom stuurt U ons geen regen?’ Jeremia weet het antwoord daarop. Hij geeft gewoon uiting aan zijn ongemak en zijn bezorgdheid. En hij ziet niet alleen zichzelf, maar ook anderen, zelfs de wilde dieren, lijden onder de gevolgen van de droogte.

3

God rekent Juda zijn zonden aan

Zo zegt de HEERE over dit volk: Zij hebben het rondzwerven zo liefgehad, zij hebben hun voeten niet gespaard. Daarom schept de HEERE in hen geen behagen. Nu zal Hij aan hun ongerechtigheid denken en hun zonden straffen.

JEREMIA 14:10

Hun ongerechtigheid gedenken komt in wezen overeen met hun zonden bestraffen. Het betekent dat Hij hun die zal aanrekenen en hen zal straffen. Ik breng dit ter sprake omdat Hij later, in een veel bekendere passage in Jeremia 31:34, zegt:

Dan zullen zij niet meer eenieder zijn naaste en eenieder zijn broeder onderwijzen door te zeggen: Ken de HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, vanaf hun kleinste tot hun grootste toe, spreekt de HEERE. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en aan hun zonde niet meer denken.

JEREMIA 31:34

Wat Hij bedoelt, is niet dat Hij ze letterlijk zal vergeten, maar dat Hij ze niet meer zal bestraffen, dat Hij hun die niet meer zal aanrekenen. Hij zal ze hun niet meer kwalijk nemen.

Hier hebben we de uitdrukking:

Hij zal nu aan hun wandaden denken.

Maar later, in het nieuwe verbond, zegt Jeremia dat God hun zonden en ongerechtigheden niet meer zal gedenken. Maar hij heeft het over hen straffen, niet over daadwerkelijk iets vergeten.

Vers 11:

Verder zei de HEERE tegen mij: Bid niet voor dit volk ten goede.

JEREMIA 14:11

Dit is de derde keer dat we zien dat Jeremia dit bevel krijgt.

Al vasten zij, Ik luister niet naar hun geroep. Ook al brengen zij een brandoffer en een graanoffer, Ik zal in hen geen behagen scheppen, maar door het zwaard, door de honger en door de pest zal Ik een einde aan hen maken.

JEREMIA 14:12

In Jesaja 58 stond:

Het volk zegt: ‘We vasten en roepen tot God, maar Hij antwoordt ons niet.’

JESAJA 58:3

Jesaja wees erop dat in zijn tijd dezelfde dingen gebeurden, dezelfde misdaden en dezelfde klachten die God had als in de tijd van Jeremia. Hij zegt:

Ik zal niet naar ze luisteren als ze vasten en naar Mij roepen. Als ze brandoffers en graanoffers brengen, zal Ik die niet aannemen, maar Ik zal ze ombrengen met Mijn zwaard, door hongersnood en door de pest.

4

Valse profeten beloven vrede

Toen zei ik: Ach, Heere HEERE, zie, die profeten zeggen tegen hen: U zult geen zwaard zien en honger zult u niet krijgen, maar Ik zal u een duurzame vrede geven in deze plaats.

JEREMIA 14:13

Jeremia klaagt over deze valse profeten. Het is zo frustrerend als je weet wat God heeft gezegd en je weet dat de mensen verkeerde voorstellingen van Gods Woord te horen krijgen. De valse profeten moedigen de mensen aan op de verkeerde weg die ze gaan.

Jeremia wist dat deze mensen een andere boodschap moesten horen, maar wat kon hij doen? Hij kon die profeten niet het zwijgen opleggen. Hij moest er gewoon bij zitten en aanhoren hoe ze tegen de mensen logen. Hij kon zeggen: 'Ze liegen', maar hij kon niet voorkomen dat ze logen, en hij kon niet voorkomen dat de mensen de leugens geloofden.

Ik kan me voorstellen dat je je waarschijnlijk weleens zo voelt als je televisiepredikers hoort, of als je naar een gemeente gaat en daar een verwaterde boodschap hoort, een welvaartsboodschap, een boodschap in de trant van 'je beste leven nu'. Je zegt: 'God, al deze mensen krijgen de verkeerde dingen te horen.' Je denkt: 'Als ze toch eens de juiste dingen konden horen, wat zou dat een verschil maken in de christelijke kerk.' De godsdienstige situatie in Amerika zou zo anders zijn als al deze predikers de waarheid predikten in plaats van wat ze nu prediken. Kijk eens hoeveel mensen naar hen luisteren. Het is frustrerend. Je denkt: 'Hoeveel mensen zal ik ooit kunnen bereiken? Niet zo heel veel.'

Er luisterden niet zo heel veel mensen naar Jeremia. Degenen die dat wel deden, konden tot het juiste inzicht komen, maar het is geen minderheid die groot genoeg is binnen de bevolking om het volk werkelijk te redden. Dat is een frustratie die, daar ben ik zeker van, veel mensen vandaag voelen die heel goed weten wat de Bijbel zegt en er sterk naar verlangen de waarheid te horen prediken. Toch hoor je de media, de grote gemeenten en al die predikers naar wie de massa werkelijk luistert. En zij zeggen dingen die de mensen in slaap sussen en hen blijven aanmoedigen op hun vleselijke wegen en in hun vleselijke verlangens enzovoort, in plaats van hen tot bekering op te roepen.

Jeremia zegt: 'God, deze mensen worden misleid door deze valse profeten', alsof hij wil zeggen: 'Wat moet ik doen? Wat gaat U doen, God? Gaat U deze valse profeten tegenhouden?' In vers 14 zegt hij:

5

Profeten misleid door hun eigen hart

De HEERE zei tegen mij: Die profeten profeteren vals in Mijn Naam. Ik heb hen niet gezonden, Ik heb hun geen opdracht gegeven en Ik heb niet tot hen gesproken. Zij profeteren u een leugenvisioen, waarzeggerij, holle praat en bedrog van hun eigen hart.

JEREMIA 14:14

Met andere woorden: 'Ik ben niet verantwoordelijk voor wat zij zeggen. Dit is niet Mijn schuld. Ik heb hen niet gestuurd om deze dingen te zeggen.'

Dit lijkt antwoord te geven op een vraag die we misschien hadden over valse profeten. Misleidden deze mannen de mensen bewust, of waren ze zelf misleid? Waren het gewoon bedriegers? Dat vragen we ons soms ook af over sommige valse voorgangers die er zijn. Weten ze dat ze liegen? Zijn het bedriegers die de mensen gewoon geld proberen af te troggelen? Of hebben ze het zelf werkelijk bij het verkeerde eind? Denken ze dat dit het Evangelie is? Denken ze dat ze hun bediening uitoefenen zoals het hoort?

De valse profeten in de tijd van Jeremia profeteerden vanuit het bedrog van hun hart. Dat wil zeggen dat hun eigen hart misleid was. Het was waarzeggerij. Waarzeggerij. Ze stellen hun vertrouwen in waarzeggerij. Daarbij lazen ze waarschijnlijk dingen af uit kippenmagen en theebladeren en dergelijke, gewoon de occulte praktijken van toekomstvoorspelling. Ze hadden beter moeten weten dan zich daarmee bezig te houden. Maar ze deden die dingen en waren erdoor misleid. Ze zagen een vals visioen. Ze hadden een visioen, maar het was vals, en ze waren misleid. Hun eigen hart was misleid. Ze spreken vanuit het bedrog van hun eigen hart. Dat is de misleide toestand van hun eigen hart.

6

Spreeken in Gods Naam zonder Zijn opdracht

Daarom, zo zegt de HEERE over de profeten die profeteren in Mijn Naam, hoewel Ik hen niet heb gezonden, en zij toch zeggen: Er zal geen zwaard en honger in dit land zijn. Die profeten zullen zelf door het zwaard en door de honger omkomen.

JEREMIA 14:15

Wanneer God zegt dat Hij die profeten zal oordelen die in Zijn Naam profeteren, maar die niet door Hem zijn gezonden, wijst dat erop dat zij de Naam van de Heere ijdel gebruiken. Hij heeft hen niet gezonden. Ze spreken niet in Zijn Naam. Ze zeggen alleen maar dat ze dat doen. Dit herinnert ons er natuurlijk aan dat het mogelijk is te beweren dat je iets doet, zelfs te beweren dat je in Jezus' Naam bidt, terwijl je dat in werkelijkheid niet doet. Je gebruikt de Naam met je mond, maar je doet niet werkelijk iets in Zijn Naam. Je handelt in je eigen belang en verbindt Zijn Naam op een behoorlijk ongepaste manier aan een gebed of aan handelingen die eigenlijk niet zijn wat Hij zou doen. Je handelt niet werkelijk als Zijn vertegenwoordiger. Deze profeten gebruikten de Naam van Jahweh, maar ze profeteerden niet in Zijn Naam. Hij had hen niet gezonden. Daarom waren ze niet Zijn vertegenwoordigers. Ze gebruikten Zijn Naam ten onrechte.

Trouwens, ik kom ze niet meer zo vaak tegen als vroeger, maar in de charismatische beweging zijn er mensen die beweren profeten te zijn. Ik geloof dat er echte profeten zouden kunnen zijn. Ik geloof beslist in de gave van profetie. De Bijbel suggereert nergens dat de gave van profetie van de gemeente zou worden weggenomen, en daarom geloof ik dat er ware profetie kan zijn. Maar er zijn zeker mensen die zichzelf profeten noemen, die de Heere niet heeft gezonden. Zij profeteren niet het Woord van de Heere. Wat zij profeteren, is vaak volkomen in strijd met de Schrift. Ik denk dan aan deze verzen en bedenk dat Gods onverdraagzaamheid tegenover deze valse profeten ook voor hen zou moeten gelden.

7

Jeremia treurt over Juda's ondergang

En het volk waartegen zij profeteren, zal weggeworpen worden op de straten van Jeruzalem vanwege de honger en het zwaard, zonder dat iemand hen begraaft: hen, hun vrouwen, en hun zonen en hun dochters. Zo zal Ik hun kwaad over hen uitstorten. Zeg dan dit woord tegen hen: Tranen stromen uit mijn ogen naar beneden, nacht en dag, zonder ophouden, want de maagd, de dochter van mijn volk, is gebroken met een grote breuk, door een wond die zeer pijnlijk is.

JEREMIA 14:16-17

Weer een van de vele verwijzingen naar zijn huilen over hen, de huilende profeet.

Ga ik eropuit, het veld in, ziedaar hen die gevallen zijn door het zwaard. Kom ik in de stad, ziedaar hen die ziek zijn van de honger. Ja, zowel profeet als priester trekt in het land rond en weet geen raad.

JEREMIA 14:18

Er zijn veel mensen gedood in de stad, veel mensen gedood op het veld, en er zijn mensen in gevangenschap weggevoerd, zoals de priesters en de profeten in een vreemd land.

[Vertalersnoot: de spreker volgt hier een Engelse vertaling van Jeremia 14:18 waarin profeet en priester rondtrekken ‘in een land dat zij niet kennen’. De HSV heeft hier ‘trekt in het land rond en weet geen raad’.]

Hebt U Juda dan helemaal verworpen, of walgt Uw ziel van Sion? Waarom hebt U ons zo geslagen dat er geen genezing voor ons meer mogelijk is? Wij zien uit naar vrede, maar er is niets goeds, naar een tijd van genezing, maar zie, er is verschrikking.

JEREMIA 14:19

Deze laatste vier regels zijn een herhaling van een eerdere uitspraak met dezelfde woorden in hoofdstuk 8 en vers 15.

Nogmaals, genezing gaat hier, net als in Jesaja, niet over afzonderlijke mensen die genezing van hun ziekten zoeken. Het gaat over het volk dat genezing nodig heeft, dat vrede nodig heeft.

8

Schuldbelijdenis en gebed om regen

HEERE, wij kennen onze goddeloosheid, de ongerechtigheid van onze vaders, want wij hebben gezondigd tegen U.

JEREMIA 14:20

Wie die ‘wij’ zijn, weet ik niet. Jeremia spreekt duidelijk voor zichzelf. Misschien spreekt hij namens een kleine kring van trouwe mensen met wie hij omgaat. Of misschien spreekt hij bij wijze van veronderstelling: ‘Dit is mijn gebed, en ik hoop dat er anderen zijn die dit ook denken.’ Maar hij zegt:

HEERE, wij kennen onze goddeloosheid, de ongerechtigheid van onze vaders, want wij hebben gezondigd tegen U. Verwerp ons niet omwille van Uw Naam, maak Uw heerlijke troon niet te schande, denk aan Uw verbond met ons, verbreek het niet. Zijn er onder de nietige afgoden van de heidenvolken die het laten regenen, of kan de hemel regendruppels geven? Bent U dat niet, de HEERE, onze God? Wij zien naar U uit, want al deze dingen doet U!

JEREMIA 14:20-22

Bedenk dat deze profetie werd uitgesproken tijdens de droogten, en dat ze over de droogten ging. Hij zegt dat geen van deze andere goden regen kan geven, dus laat ons hier niet in de steek. Dat hebben we nodig.

Omdat U de regen en de regenbuien hebt gemaakt, bent U Degene op Wie we moeten wachten om de regen te ontvangen. Hoewel het gebed van Jeremia oprecht was, en er misschien anderen met hem waren, waren de zonden van het volk helaas te groot. Daarom kwam het antwoord niet. Dat is blijkbaar ook wat hoofdstuk 15 vervolgens zegt. God antwoordt hem en zegt:

9

Zelfs Mozes en Samuel kunnen niet helpen

De HEERE zei tegen mij: Al stond Mozes of Samuel voor Mijn aangezicht, dan nog zou Mijn ziel niet met dit volk van doen willen hebben. Stuur hen van voor Mijn aangezicht weg, laten zij weggaan!

JEREMIA 15:1

Jeremia komt voor God, misschien een paar anderen ook, en doet voorbede opdat dit volk gespaard wordt, opdat er regen komt en opdat God Zijn toorn afwendt. God zegt:

Sorry, Jeremia, zelfs als Mozes en Samuel op jouw plek stonden te pleiten, zou Ik jullie niet gunstig gezind kunnen zijn. Ik zou dit niet kunnen veranderen.

Mozes en Samuel stonden er natuurlijk om bekend dat ze niet alleen leiders van het volk waren, maar ook grote voorbidders voor het volk. Mozes deed voorbede voor het volk toen ze het gouden kalf hadden gemaakt. God zei tegen Mozes:

Nu dan, laat Mij begaan, zodat Mijn toorn tegen hen ontbrandt en Ik hen vernietig. Dan zal Ik ú tot een groot volk maken.

EXODUS 32:10

Mozes deed voorbede en zei:

Maar Mozes zei tegen de HEERE: Dan zullen de Egyptenaren het horen; immers, U hebt door Uw kracht dit volk uit hun midden geleid. Zij zullen het zeggen tegen de inwoners van dit land, die gehoord hebben dat U, HEERE, in het midden van dit volk bent, dat U oog in oog gezien wordt, HEERE, en dat Uw wolk boven hen staat, en dat U overdag in een wolkkolom voor hen uit gaat en 's nachts in een vuurkolom. Zou U dit volk als één man doden, dan zullen de volken die bij geruchte van U gehoord hebben, zeggen: Omdat de HEERE dit volk niet in het land kon brengen dat Hij hun gezworen had, daarom heeft Hij hen in de woestijn afgeslacht.

NUMERI 14:13-16

God aanvaardde die voorbede, en Hij oordeelde Israël bij die gelegenheid niet. Hij roeide hen in elk geval niet uit. Zo deed ook Samuel voorbede voor het volk op een moment dat de Filistijnen hen zouden hebben vernietigd. Dankzij zijn voorbede verdreven de Israëlieten, die militair gezien veruit de minderen van de Filistijnen waren, de Filistijnen toch min of meer voorgoed. Dat gebeurde dankzij Samuels voorbede. Mozes en Samuel hadden dus al bewezen dat ze bij God iets gedaan konden krijgen, zodat Hij het verdiende oordeel niet over het volk bracht. Jeremia probeerde in zekere zin die rol te vervullen. Hij probeerde voorbede te doen en te bereiken dat de gevolgen van het oordeel ter wille van Jeremia werden teruggedraaid. Volgens mij zegt God tegen Jeremia: 'Vat het niet persoonlijk op, Jeremia. Het ligt niet aan jou. Maar zelfs als het Mozes of Samuel was, zou Ik dit niet kunnen verhoren. Deze mensen zijn te ver heen.'

Hij zei:

10

Dood, zwaard en honger als oordeel

De HEERE zei tegen mij: Al stond Mozes of Samuel voor Mijn aangezicht, dan nog zou Mijn ziel niet met dit volk van doen willen hebben. Stuur hen van voor Mijn aangezicht weg, laten zij weggaan! En het zal gebeuren, wanneer zij tegen u zeggen: Waar moeten wij naartoe gaan? dat u tegen hen moet zeggen: Zo zegt de HEERE: Wie bestemd is voor de dood, naar de dood; wie bestemd is voor het zwaard, naar het zwaard; wie bestemd is voor de honger, naar de honger; en wie bestemd is voor de gevangenis, naar de gevangenis.

JEREMIA 15:1-2

Er wordt gesproken over dood, zwaard en hongersnood. Het lijkt erop dat hongersnood en zwaard manieren zijn om te sterven en niet van de dood onderscheiden zouden worden. Maar je herinnert je misschien dat in Openbaring, wanneer het vierde zegel wordt verbroken en de vierde ruiters verschijnt, wordt gezegd:

En ik zag, en zie: een grauw paard en die erop zat, zijn naam was de dood, en het rijk van de dood volgde hem. En hun werd macht gegeven over het vierde deel van de aarde om te doden met het zwaard, met honger, met de dood en door de wilde dieren van de aarde.

OPENBARING 6:8

Dood wordt daar eigenlijk gebruikt in plaats van het woord ‘pest’. Want Ezechiël hoofdstuk 14, vers 21, somt vier dingen op waarvan God zegt:

Want zo zegt de Heere HEERE: Ook al zend Ik Mijn vier ergste oordelen — zwaard, honger, wilde dieren en pest — naar Jeruzalem om daar mens en dier uit te roeien,

EZECHIËL 14:21

Hij noemde ze:

zwaard, hongersnood, de pest en wilde dieren.

Openbaring hoofdstuk 6 noemt deze vier dingen, maar gebruikt in plaats van het woord ‘pest’ het woord ‘dood’. Toen we Openbaring bespraken, heb ik opgemerkt dat de Septuaginta het Griekse woord voor ‘dood’, *thanatos*, daadwerkelijk meer dan vijftig keer gebruikt om het Hebreeuwse woord voor ‘pest’ te vertalen.

Dit vers is niet een van die gevallen. In dit geval gebruikt het Hebreeuws daadwerkelijk het woord ‘dood’. Maar het punt is dat de woorden ‘dood’ en ‘pest’ in het denken van de Jood overlappende betekenissen lijken te hebben. Waarschijnlijk is dood in dit vers een beperktere categorie dan de hele categorie dood. Anders zou die immers zeker overlappen met het zwaard en de hongersnood. Volgens mij wordt er een onderscheid gemaakt. Sommigen zullen de dood tegemoet gaan. Volgens mij zou het betekenen dat sommigen bestemd zijn voor de pest, sommigen voor het zwaard, sommigen voor hongersnood en sommigen voor gevangenschap. Gevangenschap neemt in dit geval de plaats in van de wilde dieren van de aarde in Ezechiëls opsomming.

Ik zal hen op vier manieren straffen, spreekt de HEERE: door het zwaard om hen te doden, door de honden om hen weg te slepen, door de vogels in de lucht en de dieren op de aarde om hen te verslinden en te gronde te richten.

JEREMIA 15:3

Dit lijkt op de vier zware oordelen van Ezechiël 14:21, alleen is het niet helemaal dezelfde opsomming. Er staat:

11

De blijvende schade van Manasses bewind

Ik zal hen op vier manieren straffen, spreekt de HEERE: door het zwaard om hen te doden, door de honden om hen weg te slepen, door de vogels in de lucht en de dieren op de aarde om hen te verslinden en te gronde te richten. Ik zal hen stellen tot een schrikbeeld voor alle koninkrijken van de aarde, vanwege Manasse, de zoon van Hizkia, de koning van Juda, om wat hij in Jeruzalem gedaan heeft.

JEREMIA 15:3-4

Manasse is op dat moment dood. Zelfs als dit heel vroeg in Jeremia's bediening is, dus als het tijdens de regering van Josia is, zijn er na Manasse twee koningen geweest: Amon en Josia. Toch was wat Manasse deed zo verwoestend voor de cultuur en voor de godsdienstige gezindheid van het volk, dat ze er nooit van herstelden. Het is vanwege wat Manasse deed dat deze dingen zullen gebeuren, in feite tientallen jaren nadat Manasse er niet meer was.

Eén heerser kan een land schade toebrengen waar komende generaties nog onder lijden. Dat is een van de redenen waarom volgens mij veel mensen in Amerika de huidige regering als zo cruciaal zien, misschien meer dan op de meeste andere momenten. Een zittende president of het Congres kan namelijk bepaalde beslissingen nemen die de fundamenten van het land nog vele jaren kunnen ondermijnen. In het bijzonder is er natuurlijk een echte strijd over de vraag of de volgende regering de grondwet zal handhaven of die aan haar laars zal lappen, zoals onder de huidige regering in zekere mate is gebeurd.

De slechte daden van één heerser kunnen het land zelfs verscheidene heersers later nog beïnvloeden. Je gooit bepaalde fundamentele zaken overboord, en vervolgens kunnen de volgende heersers het niet herstellen. Er is schade aangericht die niet ongedaan kan worden gemaakt. Zo iemand was Hizkia's zoon Manasse. Hizkia was een goede koning. Zijn zoon was de slechtste koning. Manasses kleinzoon was een heel goede koning, Josia, maar hij kon de schade niet ongedaan maken.

Alles wat Josia kon doen, was te weinig en te laat. Want hoewel Josia oprecht was, had hij te maken met een bevolking die verslaafd was aan zonde en verslaafd was aan afgoderij. Zodra hij gestorven was, vervielen ze weer in al die slechte dingen. Manasse is degene die hier echt de schuld van krijgt, vanwege wat hij in Jeruzalem deed.

12

Weduwen en moeders verliezen hun gezin

Want wie heeft medelijden met u, Jeruzalem? Wie betuigt u zijn medeleven, wie zal van de weg afgaan om te vragen naar uw welstand? Ú hebt Mij verlaten, spreekt de HEERE, u ging achterwaarts. Daarom strek Ik Mijn hand tegen u uit, Ik richt u te gronde, Ik ben het berouw hebben moe. Ik zal hen wannen met een wan in de poorten van het land. Ik heb Mijn volk van kinderen beroofd, het doen ondergaan. Zij zijn van hun wegen niet teruggekeerd.

JEREMIA 15:5-7

Dat wil zeggen: het koren van het kaf scheiden.

Hun weduwen zullen voor Mij talrijker zijn dan het zand van de zeeën. Ik laat over hen, over de moeder, een jongeman komen, een verwoester, midden op de dag. Plotseling laat Ik op hen vallen angst en verschrikkingen.

JEREMIA 15:8

Dit is ironisch, want die uitdrukking, ‘als het zand aan de oever van de zee’, die betrekking heeft op het bevolkingsaantal, werd voor het eerst tegen Abraham uitgesproken. Hem werd verteld dat zijn nageslacht talrijker zou zijn dan het zand aan de oever van de zee. Zo talrijk zijn ze geworden. Jeremia zegt dat God nu hun weduwen zo talrijk gaat maken. Het is een zegen om kinderen te hebben die zo talrijk zijn als het zand aan de oever van de zee, maar zo veel weduwen hebben is precies het tegenovergestelde. Er is nauwelijks iets ergers denkbaar. Dat betekent dat al hun mannen die gestorven zijn en hun vrouwen als weduwen achterlaten, te talrijk zijn om te tellen.

Zij die er zeven baarde, verkommert, zij blaast haar laatste adem uit. Haar zon gaat onder als het nog dag is, zij schaamt zich en wordt rood van schaamte. Wat van hen nog overblijft, zal Ik overgeven aan het zwaard voor het oog van hun vijanden, spreekt de HEERE.

JEREMIA 15:9

Dit is beeldspraak.

Dat betekent dat haar leven werd uitgedoofd terwijl het eigenlijk nog niet het einde van haar leven was. De zon gaat gewoonlijk aan het einde van de dag onder, niet midden op de dag. Mensen sterven gewoonlijk aan het einde van hun leven, niet halverwege hun leven. Deze denkbeeldige vrouw was eerder gezegend met zeven kinderen, maar nu is ze niet meer zo gezegend. Het volk ligt onder het oordeel, en haar leven eindigt zelfs tijdens het baren. Ze blaast haar laatste adem uit.

13

Jeremia lijdt onder haat en kan niet zwijgen

Jeremia betreurt hier even de dag van zijn geboorte. In hoofdstuk 20 zal hij dat uitvoeriger doen. Hij begint het gevoel te krijgen dat het beter voor hem zou zijn geweest als hij niet geboren was. Waarom? Hij leeft natuurlijk in verschrikkelijke tijden. In Jesaja hoofdstuk 57, vers 1, staat:

De rechtvaardige komt om, en er is niemand die het ter harte neemt. De goedertieren mensen worden weggenomen, zonder dat er iemand op let dat de rechtvaardige weggenomen wordt vóór het onheil.

JESAJA 57:1

Dat wil zeggen dat de man die in de dagen van Jesaja stierf, als gelukkig kon worden beschouwd. Hij wordt namelijk uit barmhartigheid weggenomen vóór de rampzalige tijden die eraan komen.

Jeremia had niet zo veel geluk. Hij leefde in die tijden, en hij wenste dat dat niet zo was. Hij wenste dat hij niet geboren was. Hij vraagt niet om te sterven, maar hij wenst dat hij nooit geboren was. Hij is niet zo blij dat hij in zulke tijden leeft. Niemand zou dat zijn. Er zijn tijden waarin het moeilijk is om dankbaar te zijn dat je leeft. Maar er is nog meer. Hij leeft niet alleen in rampzalige tijden, waarin hij net als zijn volksgenoten gebrek aan voedsel, water en al die andere dingen heeft. Hij lijdt ook onder vervolging, onbegrip en onverdiende haat van zijn broeders. Dit is gewoon geen goed leven voor hem.

Hij zegt:

Wee mij, mijn moeder, dat u mij gebaard hebt, een man van onenigheid en een man van ruzie voor heel het land. Ik heb niets uitgeleend en men heeft mij niets uitgeleend, toch vervloekt ieder van hen mij.

JEREMIA 15:10

Met andere woorden: uiteindelijk lig ik met iedereen overhoop. Het is niet alsof ik daarin een keuze heb. Ik moet opkomen voor wat ik geloof. Maar het probleem is dat ik leef in een cultuur die iets anders gelooft, een cultuur die de waarheid niet wil, een cultuur waarin je met iedereen in conflict raakt wanneer je voor de waarheid opkomt. Dat is geen prettige situatie voor een vredelievend man. Sommige mensen houden blijkbaar van ruzie, maar goede mensen niet. Goede mensen houden van vrede. En hij zegt: ‘Hoe komt het dat mijn hele leven uit strijd en ruzie bestaat?’

Natuurlijk zou hij daar een einde aan kunnen maken door niet meer te profeteren. Op een gegeven moment besluit hij daadwerkelijk dat hij dat niet meer zal doen. Dat zullen we in een later hoofdstuk zien, hoofdstuk 20, vers 9. Hij zegt:

Zei ik: Ik zal niet aan Hem denken, ik zal niet meer spreken in Zijn Naam, dan werd het in mijn hart als brandend vuur, opgesloten in mijn beenderen. Wel deed ik moeite om het in te houden, maar ik kon het niet.

JEREMIA 20:9

Het brengt hem gewoon te veel in de problemen om deze godsspraken door te geven. ‘Ik denk dat ik maar met deze bediening stop. Ik ben er klaar mee.’ Maar hij zegt:

Maar Zijn woord was in mijn hart als een brandend vuur, opgesloten in mijn botten. Ik werd moe van het inhouden. Ik kon het niet.

Dat wil zeggen: ik kon niet zwijgen.

Misschien ken je dat verschijnsel. Je denkt: 'Ik kan hier eigenlijk beter niets zeggen, want dat zal niet goed vallen. Dit zal er alleen maar voor zorgen dat mensen me haten, dat mensen me veroordelen, dat mensen denken dat ik een veroordelend, slecht mens ben. Ik kan mijn mond maar beter houden.' Maar uiteindelijk blijkt dat je het gewoon niet voor je kunt houden, omdat het gezegd moet worden.

In die situatie zat Jeremia. Hij zei:

Och, had ik in de woestijn maar een kamp voor reizigers! Ik zou mijn volk verlaten, ik zou bij hen weggaan, want zij zijn allen overspelers, een trouweloos gezelschap.

JEREMIA 9:2

Ik zou het heel graag voor me kunnen houden en het niet uitspreken, maar het brandt in me en het breekt uit me los, omdat ik te veel weet om te zwijgen. Daarom ben ik gedwongen om op aarde een man van strijd en ruzie te zijn.

Let op, ik heb niemand bedrogen. Ik heb zelfs van niemand iets geleend. Ik sta bij niemand in de schuld, maar ieder van hen vervloekt mij. De HEERE zei:

14

Gods bescherming en Jeremia's eenzaamheid

De HEERE zei: Voorwaar, Ik zweer dat Ik ten goede voor u heb gezorgd! Voorwaar, Ik zweer dat Ik tegen de vijand voor u ben opgekomen, in een tijd van onheil en in een tijd van benauwdheid!

JEREMIA 15:11

God doet Jeremia blijkbaar deze belofte: je zit inderdaad in een behoorlijk nare situatie, maar je zult enkele voordelen hebben wanneer de vijand komt. In plaats van je weg te vagen, zoals de Babyloniërs met de bevolking in het algemeen zullen doen, zal Ik ervoor zorgen dat de vijand je vriendelijk behandelt.

[Vertalersnoot: in de Engelse vertaling die de spreker bij Jeremia 15:11 aanhaalt, laat God de vijand voor Jeremia bemiddelen. De HSV zegt dat God tegen de vijand voor hem is opgekomen. De uitleg over een vriendelijke behandeling volgt de Engelse formulering.] En dat deed Hij. Jeremia behoorde niet tot de slachtoffers van de invasie.

Kan ijzer soms breken, ijzer uit het noorden, of brons? Uw vermogen en uw schatten zal Ik als buit geven, zonder prijs, vanwege al uw zonden, en in heel uw gebied.

JEREMIA 15:12-13

zegt Hij tegen het volk.

Ik zal u met uw vijanden overbrengen naar een land dat u niet kent, want een vuur is aangestoken in Mijn toorn, het zal tegen u branden.

JEREMIA 15:14

Dan bidt Jeremia:

U, HEERE, U kent mijn onschuld, denk aan mij en zie naar mij om, wreek mij op mijn vervolgers. Neem mij in Uw geduld niet weg, weet dat ik omwille van U smaad draag.

JEREMIA 15:15

Dit is niet zo erg als een later gebed in hoofdstuk 19 of 18. Dit is een van zijn vervloekingsgebeden. Hij zegt:

U, HEERE, U kent mijn onschuld, denk aan mij en zie naar mij om, wreek mij op mijn vervolgers. Neem mij in Uw geduld niet weg, weet dat ik omwille van U smaad draag. Zodra Uw woorden gevonden werden, at ik ze op. Uw woord was mij tot vreugde en tot blijdschap in mijn hart, want Uw Naam is over mij uitgeroepen, HEERE, God van de legermachten. Ik heb niet gezeten in een kring van spotters, of sprong daar op van vreugde. Vanwege Uw hand zat ik alleen, want U hebt mij met gramschap vervuld. Waarom is mijn lijden er voor altijd, en is mijn wond ongeneeslijk, weigert hij te genezen? Bent U nu echt voor mij als een onbetrouwbare beek, water dat niet betrouwbaar is?

JEREMIA 15:15-18

Hij zegt: 'God, U kent mij. Ik ben anders dan de anderen.'

Soms heb je geen gezelschap als je niet bij de spotters wilt zitten. Dan ben je alleen. Je moet in je eentje een standpunt innemen.

Dat is een verwijzing naar Psalm 1. Het is niet de enige verwijzing naar Psalm 1 in Jeremia. Er staat een veel duidelijkere verwijzing in hoofdstuk 17, vers 7 tot en met 8. Maar ook dit is een verwijzing:

Hij zegt:

Welzalig de man die niet wandelt in de raad van de goddelozen, die niet staat op de weg van de zondaars, die niet zit op de zetel van de spotters,

PSALMEN 1:1

‘Ik hoor gezegend te zijn, maar het lijkt niet erg op een zegen. Ik zit alleen. Alle anderen zitten daar in die bijeenkomst bij de spotters, en ik zit niet bij hen. Ik zit hier op een bankje mijn meegebrachte lunch op te eten, zonder vrienden. Waarom zit ik hier zo helemaal alleen en wil iedereen mij kwaad doen?’

15

Vreugde in Gods Woord en aanhoudende pijn

Wanneer hij in vers 16 zegt:

Ik vond Uw woorden en at ze op, dan verwijzen de woorden ‘Uw woorden werden gevonden’ waarschijnlijk naar het vinden van de boekrol. Toen de boekrol van Deuteronomium werd gevonden en Josia die bekendmaakte, was Jeremia opgetogen. Hij ontving die met vreugde. Hij verslond die. Het was als voedsel voor hem, als een lekkernij voor hem.

U, HEERE, U kent mijn onschuld, denk aan mij en zie naar mij om, wreek mij op mijn vervolgers. Neem mij in Uw geduld niet weg, weet dat ik omwille van U smaad draag. Zodra Uw woorden gevonden werden, at ik ze op. Uw woord was mij tot vreugde en tot blijdschap in mijn hart, want Uw Naam is over mij uitgeroepen, HEERE, God van de legermachten. Ik heb niet gezeten in een kring van spotters, of sprong daar op van vreugde. Vanwege Uw hand zat ik alleen, want U hebt mij met gramschap vervuld. Waarom is mijn lijden er voor altijd, en is mijn wond ongeneeslijk, weigert hij te genezen? Bent U nu echt voor mij als een onbetrouwbare beek, water dat niet betrouwbaar is?

JEREMIA 15:15-18

Daarin verschilde hij van de rest van het volk, dat het als een last ervoer. Ze wilden zich er niet aan houden, hoewel koning Josia hen daartoe dwong. Uiterlijk deden ze het wel, maar het zat niet in hun hart.

De Heere zei: Omdat dit volk tot Mij nadert met zijn mond en zij Mij eren met hun lippen, maar hun hart ver van Mij houden, en hun vrees voor Mij slechts een aangeleerd gebod van mensen is,

JESAJA 29:13

Jeremia zegt: 'Ik stond er helemaal achter. Mijn hart was erbij. Het was de vreugde en blijdschap in mijn hart, omdat ik van U ben en U van mij bent.'

'Uw Naam is over mij uitgeroepen.'

'Ik was anders dan die anderen.'

In vers 18:

Waarom blijft mijn pijn maar doorgaan en geneest mijn wond niet?

Het is alsof hij zegt: 'Ik kan begrijpen waarom het volk een ongeneeslijke wond heeft. Ik kan begrijpen waarom ze geen genezing ontvangen. Ze keren zich van U af, maar ik keer me naar U toe. Ik sta aan Uw kant. Ik behoor tot het trouwe overblijfsel. Zei U niet in vers 11:

De HEERE zei: Voorwaar, Ik zweer dat Ik ten goede voor u heb gezorgd! Voorwaar, Ik zweer dat Ik tegen de vijand voor u ben opgekomen, in een tijd van onheil en in een tijd van benauwdheid!

JEREMIA 15:11

Ben ik dat dan niet? Waarom heb ik deze ongeneeslijke wonden en word ik niet genezen? Het lijkt alsof U mij niet eerlijk behandelt. Het lijkt alsof U mij niet trouw bent.'

Je moet niet denken dat hier geleerd wordt dat God onbetrouwbaar of ontrouw is. Zo voelt Jeremia zich. Hij stort zijn klacht uit, zoals de psalmdichters dat soms ook doen.

16

God roept Jeremia terug en belooft redding

Daarom, zo zegt de HEERE: Als u terugkeert, laat Ik u terugkeren, u zult voor Mijn aangezicht gaan staan. Als u wat kostbaar is, afscheidt van wat waardeloos is, zult u als Mijn mond zijn. Laten zij terugkeren naar u, maar ú mag niet terugkeren naar hen.

JEREMIA 15:19

Dit is blijkbaar Gods antwoord aan Jeremia zelf. ‘Je bent hier een beetje aan het afdwalen. Je begint eraan te twifelen of Ik wel betrouwbaar ben. Je moet terugkomen naar waar je normaal staat. Je moet weer steviger achter Mijn Woord en Mijn trouw gaan staan en je niet laten intimideren door de eenzaamheid en het isolement en de vervolging.’

‘Kom terug naar waar je eerst stond.’

Dat wil zeggen: je zult opnieuw als Mijn dienaar tegenover het volk staan.

Dat wil zeggen, je zit alleen, afgezonderd van de spotters. Je gaat niet naar hun samenkomst. Laat hen naar jou toe komen als ze dat willen. Laat hen komen en het Woord van de Heere horen. Jij gaat je niet bij hen aansluiten. Het verachtelijke, dat is de samenkomst van de spotters. Er kunnen daar enkele kostbare mensen tussen zitten. Er kunnen daar enkelen van het overblijfsel tussen zitten. Laat hen naar jou toe komen. Jij gaat hen daar niet zoeken. Je zult uit die verachtelijke mensen de kostbaren halen; je zult de kostbaren afzonderen, het overblijfsel.

Hij zegt in vers 20:

Ik zal u vóór dit volk stellen als een bronzen vestingmuur. Ze zullen wel tegen u strijden, maar u niet aankunnen, want Ik ben met u, om u te verlossen en te redden, spreekt de HEERE.

JEREMIA 15:20

Dat is natuurlijk een herhaling van wat Hij tegen hem zei toen Hij hem voor het eerst riep in hoofdstuk 1. Hij deed hem precies dezelfde belofte in hoofdstuk 1, vers 18. Hij bevestigt die belofte dus opnieuw, misschien om daarmee te zeggen: 'Weet je niet meer dat Ik dit gezegd heb?' Met als onderliggende boodschap: 'En is het niet waar? Ze hebben je niet verslagen. Je bent niet dood. Ze hebben tegen je samengespannen, maar ze hebben je niet verslagen. Je zit niet in de gevangenis. Je bent niet dood. Heb Ik niet gezegd dat Ik je tegen hen zou beschermen? En kijk, is dat niet gebeurd?'

Ik zal u redden uit de hand van de kwaaddoeners, Ik zal u verlossen uit de greep van de geweldplegers.

JEREMIA 15:21

Dit is meerdere keren gebeurd. Jojakim zette hem gevangen in een put, maar hij werd vrijgelaten. In hoofdstuk 26 werd er een aanslag op zijn leven beraamd, maar hij werd vrijgelaten. Meer dan eens spanden de mannen van Anathoth tegen hem samen, en God bracht hem op de hoogte van hun samenzwering. Zo ontkwam hij een aantal keren aan de dood en aan gevangenschap. Dit is Gods bevrijding uit de hand van de goddelozen. Hij zei: 'Ik heb gezegd dat Ik het zou doen, en Ik zal het doen.'

17

Jeremia mag niet trouwen of kinderen krijgen

In hoofdstuk 16 zien we dat Jeremia zijn boodschap op een pijnlijke manier zal moeten uitbeelden met zijn leven, zoals de profeten dat vaak moesten doen. Jesaja moest drie jaar lang naakt rondlopen. Dat zou beschamend zijn. Hosea moest trouwen met een vrouw die zijn hart zou breken. Dat was pijnlijk. Maar soms, wanneer God een man

roept om te profeteren, wat een groot voorrecht is, hangt daar ook een prijskaartje aan. Hij moet niet alleen vervolging ondergaan van degenen die zijn profetieën verwerpen, maar ook de ontberingen van uitgebeelde profetieën. Daarbij moet hij vaak een rol spelen om zijn punt duidelijk te maken, en dat kost hem veel. Ezechiël moest dit vele keren en op allerlei manieren doen. Jeremia hier ook. De rol die hij moet spelen, is die van iemand die niet trouwt. Hij mag nooit trouwen of kinderen krijgen.

Het woord van de HEERE kwam tot mij: U mag u geen vrouw nemen en in deze plaats geen zonen en dochters hebben, want zo zegt de HEERE over de zonen en over de dochters die in deze plaats geboren worden, en over hun moeders die hen baren, en over hun vaders die hen verwekken in dit land: Zij zullen sterven aan dodelijke ziekten, er zal over hen geen rouw bedreven worden en zij zullen niet begraven worden, maar tot mest op de aardbodem zijn. Zij zullen door het zwaard en door de honger omkomen, en hun dode lichamen zullen tot voedsel zijn voor de vogels in de lucht en voor de dieren op de aarde.

JEREMIA 16:1-4

Want zo zegt de HEERE: Ga het huis van rouw niet binnen en ga niet om hen treuren of hun medeleven betuigen. Ik heb Mijn vrede, goedertierenheid en barmhartigheid van dit volk weggenomen, spreekt de HEERE. Zowel groot als klein zal in dit land sterven. Zij zullen niet begraven worden en niemand zal om hen treuren, zichzelf om hen verwonden of zich om hen kaalscheren. Niemand zal bij de rouw brood voor hen breken om hen te troosten over de doden. Niemand zal hun de beker van troost te drinken geven om hun vader of moeder.

JEREMIA 16:5-7

Dat wil zeggen, wanneer hun vader of moeder sterft, zal er niemand zijn om hen te troosten. Dit is de eerste reden waarom hij te horen krijgt dat hij niet mag trouwen. Er is nog een tweede, waarover we zo meteen zullen lezen. Maar hij krijgt te horen dat hij niet mag trouwen of kinderen krijgen, omdat vrouwen en kinderen in de nabije toekomst een gruwelijke dood zullen sterven. Je zult gelukkiger zijn zonder vrouw. Je bent nu misschien eenzaam, maar als je trouwt en kinderen krijgt, zul je het verlies van je dierbaren moeten dragen.

Bedenk dat Jezus iets soortgelijks zei toen Hij sprak over de val van Jeruzalem:

want zie, er komen dagen waarin men zal zeggen: Zalig zijn de onvruchtbaren en de buiken die niet gebaard hebben, en de borsten die niet gezoogd hebben.

LUKAS 23:29

Hetzelfde idee. Wanneer er zo'n massale slachting plaatsvindt, is het een heel stuk prettiger als je niet met heel je hart betrokken bent bij het welzijn van je gezin. Als je een gezin hebt, moet dat wel. Als je een gezin hebt, moet je wel om hen geven. En als je ziet hoe je vrouw of kinderen voor je ogen worden afgeslacht, of van de honger sterven, of hoe hun lijken daar op de grond liggen terwijl gieren eraan pikken, dan is er nauwelijks iets ergers wat een mens kan meemaken. Dat wordt Jeremia bespaard.

18

Niet rouwen als teken van Gods oordeel

Want zo zegt de HEERE: U mag het huis van hem die een rouwmaaltijd houdt, niet binnengaan. U mag er niet heen gaan om rouw te bedrijven en u mag hun geen medeleven betuigen, want Ik heb van dit volk — spreekt de HEERE — Mijn vrede, de goedertierenheid en de barmhartigheid weggenomen.

JEREMIA 16:5

Ezechiël kreeg in Ezechiël 24 een soortgelijke profetie. Die had met zijn vrouw te maken. Ezechiël was getrouwd, maar zijn vrouw stierf toen Jeruzalem belegerd werd. Ezechiël en zijn vrouw woonden in Babylon, maar op de dag dat Jeruzalem belegerd werd, stierf zijn vrouw in Babylon. Hij kreeg te horen:

Rouw niet om haar.

EZECHIËL 24:16-17

Dit was bedoeld om het idee over te brengen dat Jeruzalem Gods vrouw was. Ezechiël speelde de rol van God, en zijn vrouw, Jeruzalem, was gestorven op het moment dat Jeruzalem werd ingenomen, op diezelfde dag. God zou niet om Jeruzalem rouwen, omdat ze het verdienden. Ezechiël moest dat uitbeelden door niet om zijn vrouw te rouwen.

Ook tegen Jeremia wordt gezegd:

Ik wil niet dat je het huis binnengaat waar mensen rouwen.

Maar deze keer wordt Jeremia daarmee gespaard. Het moet voor Ezechiël ontzettend moeilijk zijn geweest om die instructies op te volgen. Je vrouw sterft en je mag niet rouwen. Dat zou voor die profeet ontzettend moeilijk zijn. Jeremia heeft een iets gemakkelijker probleem. Hij heeft niet de troost van een gezin, maar hij zal ook niet eens in de verleiding komen om te rouwen, omdat hij geen gezin zal hebben dat hij kan verliezen. Hij zal geen vrouw hebben om over te rouwen, en dat is iets gemakkelijker.

19

Geen bruiloften vieren voor de ramp

Maar er is nog een reden waarom hem wordt gezegd niet te trouwen, en die zien we in vers 8.

Een huis waar een feestmaal gehouden wordt, mag u niet binnengaan om bij hen aan te zitten, om te eten en te drinken. Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, uit deze plaats doe Ik voor uw ogen en in uw dagen ophouden de stem van de vreugde en de stem van de blijdschap, de stem van de bruidegom en de stem van de bruid.

JEREMIA 16:8-9

Met andere woorden, al die tekenen van vreugde, feest en geluk zullen uit de stad verdwijnen. 'Ik wil niet dat je een bruiloft houdt. Ik wil niet dat je feestviert, omdat dit iets is wat de stad zal worden ontnomen. Het is ongepast dat je een feest houdt zoals je dat zou doen als je trouwde. Want Ik wil niet dat je feestviert op een moment dat het volk op het punt staat alle redenen tot vreugde en alle tekenen daarvan te verliezen.'

Bruiloften zullen hier tot het verleden behoren. De stem van de bruidegom en de stem van de bruid zullen hier niet meer worden gehoord. Door van een huwelijk af te zien, voorkom je dus dat je feest moet vieren en heel gelukkig moet doen terwijl je weet dat de ramp eraan komt. Dat je niet getrouwd bent, zal ook een zinnebeeld zijn van het feit dat niemand meer zal trouwen. Aan alle feestgedruis bij bruiloften zal een einde komen door de ramp in het land.

Het is interessant dat Jezus zei, volgens mij met betrekking tot Zijn wederkomst, dat het zal zijn als in de dagen van Noach. De mensen vóór de zondvloed waren aan het eten en drinken en trouwen. Daaruit blijkt dat ze niet wisten dat de ramp eraan kwam. Er staat:

en het niet merkten, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn.

MATTHEÛS 24:39

Vlak voordat de zondvloed kwam, hadden de mensen het gevoel dat alles goed ging: ‘We vieren onze bruiloft.’

Als je wist dat je de volgende dag zou verdrinken, en dat alle mensen die je om je heen kende de volgende dag zouden verdrinken, zou je niet trouwen. Of als je wel trouwde, zou je niet erg vrolijk zijn. Je zou geen feest vieren. Want wanneer je weet dat er een oordeel dreigt, kun je dat niet zomaar negeren en doen alsof alles in orde is.

In de dagen voordat Jezus komt, zal dat vreselijke oordeel kennelijk op handen zijn, maar ze zullen er geen enkel besef van hebben. Dus zal de stem van de bruidegom en de stem van de bruid te horen zijn. Er zullen feesten zijn, mensen zullen eten en drinken, er zullen huwelijken worden gesloten, enzovoort. Kennelijk tot op het moment dat de verwoesting plotseling komt, precies zoals ze dat deden in de dagen van Noach.

Maar Jeremia wist beter. Jeremia wist dat er verwoesting aankwam, en daarom zou hij niet deelnemen aan bruiloften. Hij zou geen feest vieren. Het zou volkomen ongepast zijn wanneer je weet dat je bruid en de kinderen die je eventueel krijgt, afgeslacht zullen worden en een gruwelijke dood zullen sterven. Feestvieren is ongepast, en God probeert hem het rouwen te besparen. Dus trouw maar niet, want het zou verkeerd zijn als je feestvierde, en het zou pijnlijk voor je zijn om te rouwen. Dus laten we maar niet aan trouwen denken.

20

Een samenleving die haar zonde niet ziet

Maar het zal gebeuren wanneer u dit volk al deze woorden aanzegt, dat zij tegen u zullen zeggen: Waarom heeft de HEERE heel dit grote onheil over ons uitgesproken, wat is onze ongerechtigheid en wat is onze zonde waarmee wij tegen de HEERE, onze God, gezondigd hebben? Dan zult u tegen hen zeggen: Omdat uw vaders Mij hebben verlaten, spreekt de HEERE, en andere goden achterna zijn gegaan en die hebben gediend en zich voor hen hebben gebogen. Mij echter hebben zij verlaten en zij hebben Mijn wet niet in acht genomen.

JEREMIA 16:10-11

Het lijkt erop dat de mensen zich er min of meer niet van bewust zijn dat ze dingen doen die God zozeer kwetsen. Ze zeggen: 'Wat is hier de grote zonde? Wat is hier het grote probleem? Waarom oordeelt God zo over ons? Welke zonde hebben we tegen Hem begaan?' Het is interessant dat ze zichzelf eigenlijk niet als erg slechte mensen zagen. Waarschijnlijk beoordeelden ze allemaal hun eigen gedrag door zich te vergelijken met alle anderen in de samenleving die hetzelfde deden. Als de samenleving naar de afgrond gaat, beseffen de mensen die mee naar de afgrond gaan niet dat ze achteruitgaan. Er is geen peilmerk waaraan ze hun eigen positie kunnen afmeten. De waterlijn daalt voor iedereen. De lat ligt laag.

Mensen die tegenwoordig zonder redenen scheiden, beseffen meestal totaal niet dat dit iets verschrikkelijks is om te doen. Maar waarom zouden ze denken dat het verschrikkelijk is? Iedereen doet het. Het gebeurt in de gemeente bijna net zo veel als in de wereld. Het lijkt in onze cultuur gewoon een vanzelfsprekendheid te zijn. Niemand houdt zich meer aan zijn huwelijksverbond, denken ze. Dus doen ze afschuwelijke, trouweloze dingen, en ze staan er geen moment bij stil. 'Waarom is dit zo'n groot probleem? Waarom zou iemand hier bezwaar tegen hebben? Ik doe gewoon hetzelfde als iedereen.'

Wanneer mensen hun gedrag afmeten aan het gedrag van hun naaste, dan heeft niemand het gevoel dat hij persoonlijk bij veel kwaad betrokken is, hoe slecht het ook met de samenleving gaat. Ze zijn erbij betrokken, maar ze hebben geen besef van het kwaad, omdat er geen contrast is. Er is niemand die zich anders gedraagt, waardoor ze zouden zeggen: 'Als ik mezelf daarmee vergelijk, doe ik inderdaad heel slechte dingen.'

Maar wanneer de samenleving zo slecht is geworden en het geweten van de samenleving op zo'n laag peil staat, en iemand dan opstaat en zegt: 'Wacht eens even, hier ligt de norm. Jullie zitten er ver naast', dan vinden ze die persoon een radicaal. Ze vinden die persoon een gek, een godsdienstfanaat, omdat hij opkomt voor iets waar iedereen ooit voor opkwam.

Je uitspreken tegen abortus — zelfs de Republikeinse Partij, die toch de conservatievere partij zou moeten zijn, komt niet krachtig op voor het leven. Er zijn enkele kandidaten die wel opkomen voor het leven, maar de partij zelf is heel gemakkelijk bereid om over dat onderwerp een weifelend standpunt in te nemen. Ze vinden het niet zo'n belangrijke kwestie. Mensen die tegen abortus zijn, die meelopen in marsen voor het leven enzovoort, worden gewoon als gekken gezien. Het zijn gewoon radicalen, radicaal rechts, religieus rechts.

Maar degenen die nu opkomen voor het leven, houden eenvoudigweg vast aan de waarden waar het hele land voor stond. Zelfs de ongelovigen wisten over het algemeen dat abortus moord was en dat het verkeerd was. Het is alleen zo dat de samenleving zo ver is afgezakkt, dat degenen die opstaan en de oude norm omhooghouden en zeggen: 'Wacht, dit is de norm waar jullie van zijn afgedwaald. Hier horen we te staan', gewoon voor gek staan.

De mensen die zondigen in de samenleving die naar de ondergang afglijdt, hebben geen enkel besef van hoe slecht ze zijn. Ze zeggen: 'Waar heb je het over, oordeel? Wat is er zo slecht? Wat doen we hier dat zo slecht is dat God boos op ons is? Wat is onze grote zonde?'

En Hij zegt: 'Het antwoord is dat jullie God hebben verlaten. Dat is het. Het gaat niet eens zozeer om de afzonderlijke zonden die jullie begaan, hoe slecht die ook zijn en hoezeer ze ook een oordeel verdienen.' Je grote zonde is dat je God eenvoudigweg hebt verlaten. Je moet begrijpen dat God niet alleen klaagt omdat je allerlei slecht gedrag

aan je leven hebt toegevoegd. De reden dat je dat hebt toegevoegd, is dat je God negeert. Je probeert een seculier leven te leiden, te doen alsof God er niet is. Je raadpleegt God niet om te weten of je wegen goed zijn of niet. Dat is het probleem.

Hij zegt in vers 12:

Wat u betreft, u hebt meer kwaad gedaan dan uw vaders, want zie, ieder van u gaat zijn eigen verharde, boosaardige hart achterna door niet naar Mij te luisteren. Daarom zal Ik u uit dit land wegwerpen naar een land dat u niet gekend hebt, u evenmin als uw vaders. Daar zult u dan dag en nacht andere goden dienen, omdat Ik u geen genade zal bewijzen.

JEREMIA 16:12-13

Bevallen die goden jullie? Ga dan naar hun huizen. Breng ze niet naar Mijn huis. Ga maar bij hen wonen. Ga hen maar dienen in hun land.

21

Een nieuwe bevrijding groter dan de uittocht

Daarom, zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat er niet meer gezegd zal worden: Zo waar de HEERE leeft, Die de Israëlieten uit het land Egypte geleid heeft, maar: Zo waar de HEERE leeft, Die de Israëlieten uit het land in het noorden en uit al de landen waarheen Hij hen verdreven had, geleid heeft. Ik zal hen terugbrengen in hun land, dat Ik hun vaders gegeven heb.

JEREMIA 16:14-15

Dit lijkt nu heel sterk op de passages in Jesaja die vooruitgrijpen naar allereerst de terugkeer van de ballingen uit Babylon, maar nog meer naar het Messiaanse tijdperk, waarvan de terugkeer van de ballingen een type en een schaduw is. Hij zegt dat er een tijd zal komen waarin de uittocht uit Egypte niet het ijkpunt zal zijn waaraan je Gods

behoud afmeet. Dat zal dan de terugkeer uit de ballingschap zijn, uit de landen van het noorden en alle landen waarheen Hij hen verdreven had. Dat wil zeggen: de terugkeer van de ballingen uit Babylon zal de bevrijding uit Egypte in betekenis overtreffen. Maar meer nog: de terugkeer, de terugkeer uit de ballingschap in Babylon is natuurlijk een type van het behoud in Christus. En het is daadwerkelijk in Christus dat we merken dat we niet langer de uittocht vieren; we vieren het kruis. Dat is wat Jezus zei tijdens dat laatste Pascha dat Hij met Zijn discipelen vierde. Elk jaar vierden ze het Pascha om te denken aan de Heere God, Die ons uit het land Egypte heeft geleid. Hij zegt: 'Nu niet meer. Voortaan niet meer. Er is een nieuw behoud.'

Doe dit nu om aan Mij te denken.

Dat wil zeggen: 'Ik ben de nieuwe Zaligmaker. Dit is een nieuw behoud. Jullie zullen niet langer spreken over God, Die jullie uit Egypte heeft geleid. Jullie zullen nu spreken over de God Die jullie Zijn Koninkrijk heeft binnengebracht, het heilige land, het geestelijke land van Zijn Koninkrijk.'

Dat zal ervoor zorgen dat je het helemaal vergeet, of het zal in elk geval alle herinneringen aan de oorspronkelijke uittocht in waarde overtreffen. Dat wil zeggen: de uittocht was de stichting van het volk, maar de stichting van een nieuw volk zal belangrijker zijn en meer in de herinnering blijven dan dat. Zoals Jezus zei:

Doe dit nu om aan Mij te denken, waarmee Hij de herinnering aan de uittocht vervangt.

Vers 16:

22

Visseren en jagers: oordeel of behoud

Zie, Ik ga boden tot vele vissers zenden, spreekt de HEERE, dat zij hen moeten opvissen. En daarna zend Ik boden tot vele jagers, dat die hen moeten opjagen van elke berg en van elke heuvel, en uit de kloven van de rotsen.

JEREMIA 16:16

Nu lijkt het erop dat de verzen 14 en 15 op zichzelf een losstaande tussengedachte over behoud vormen. En dat vers 16 misschien terugkeert naar de manier waarop de Babyloniërs zullen komen om hen te oordelen en hen zullen vangen zoals vissers vissen vangen. Ze zullen op hen jagen zoals een jager op zijn prooi jaagt, uit de holen in de rotsen, want daar gingen ze zich voor de invallers verbergen. En Hij zegt in de verzen 17 en 18:

Want Mijn ogen zijn gevestigd op al hun wegen. Ze zijn voor Mijn aangezicht niet verborgen en hun ongerechtigheid kan zich niet voor Mijn ogen verhullen. Ik zal eerst hun ongerechtigheid en hun zonde dubbel vergelden, omdat zij Mijn land ontheiligd hebben: zij hebben Mijn eigendom met de dode lichamen van hun afschuwelijke afgoden en hun gruweldaden vervuld.

JEREMIA 16:17-18

Als vers 16 daarentegen wordt opgevat als een voortzetting van vers 15, dat wil zeggen: als de Messiaanse passage nog één vers langer doorgaat, dan zouden de vissers gezien kunnen worden als degenen die Jezus vissers van mensen noemde. Ze gaan eropuit om hen bijeen te brengen, hen bijeen te verzamelen uit alle volken, zoals vers 15 zegt, uit alle landen waarheen ze verdreven waren. Hij zal hen bijeenbrengen, en dat behoud, dat opnieuw bijeenbrengen, zal de uittocht in belang overtreffen. Dat is het nieuwe verbond.

Het is interessant dat Jezus, toen Hij Petrus en Jakobus en Johannes en Andreas vond, zei:

En Hij zei tegen hen: Kom achter Mij aan, en Ik zal u vissers van mensen maken.

MATTHEÛS 4:19

Hoewel Hij waarschijnlijk zinspeelde op hun eigenlijke beroep als vissers, kan Hij heel goed ook hebben gezinspeeld op deze voorspelling dat ze eropuit zullen gaan en het overblijfsel bijeen zullen brengen. Ze zullen de gelovigen uit alle volken bijeenbrengen. En zoals Hij zei:

Ik ga vissers eropuit sturen om ze te vangen en binnen te brengen.

Moeilijk om dat met zekerheid te weten.

Vers 19:

23

De heidenvolken keren zich tot de HEERE

HEERE, mijn kracht en mijn burcht, mijn toevlucht op de dag van de benauwdheid, tot U zullen de heidenvolken komen van de einden der aarde, en zeggen: Onze vaders hebben enkel leugen in erfelijk bezit gekregen, en nietige dingen, niets ervan is van nut.

JEREMIA 16:19

Dit is duidelijk het tijdperk van het Koninkrijk.

De heidenen hebben afgoden aanbeden omdat ze deze nutteloze tradities hadden die ze van hun voorouders hadden geërfd. Ze zullen de leegte van hun afgoderij inzien en zich tot Jahweh keren.

Zou een mens zich goden maken? Dat zijn toch geen goden! Daarom, zie, Ik doe hen erkennen, deze keer doe Ik hen Mijn hand en Mijn macht erkennen. Dan zullen zij weten dat Mijn Naam HEERE is.

JEREMIA 16:20-21

Dus wie zijn zij? Waarschijnlijk deze heidenen. Hij spreekt dus over het tijdperk van het Koninkrijk. Hij spreekt over de heidenen die hun heidendom verlaten en overgaan tot de aanbidding van Jahweh. Dat doen wij natuurlijk wanneer we tot Christus komen.

Nu, wanneer er staat:

Onze voorouders hebben echt alleen maar leugens geërfd, waardeloze dingen waar je niets aan hebt, dan verwijst Petrus daar misschien naar in 1 Petrus, wanneer hij spreekt over de nutteloze dingen die zijn lezers eerder van hun vaders hadden geërfd. Het staat in 1 Petrus hoofdstuk 1. In vers 14 zegt hij:

Word als gehoorzame kinderen niet gelijkvormig aan de begeerten die er vroeger in de tijd van uw onwetendheid waren.

1 PETRUS 1:14

Eigenlijk is dat niet het vers waaraan ik dacht, hoewel het wel waar is. Maar in vers 18 zegt hij:

in de wetenschap dat u niet met vergankelijke dingen, zilver of goud, vrijgekocht bent van uw zinloze levenswandel, die u door de vaders overgeleverd is,

1 PETRUS 1:18

Dit is een verwijzing naar de heidense achtergrond van deze lezers, van wie de godsdienstige opvattingen vroeger neerkwamen op een doelloze, nutteloze levenswandel die ze door overlevering van hun vaders hadden ontvangen. Dat is wat de heidenen over hun verleden erkennen in Jeremia hoofdstuk 16, vers 19. Ze zullen zeggen:

HEERE, mijn kracht en mijn burcht, mijn toevlucht op de dag van de benauwdheid, tot U zullen de heidenvolken komen van de einden der aarde, en zeggen: Onze vaders hebben enkel leugen in erfelijk bezit gekregen, en nietige dingen, niets ervan is van nut.

JEREMIA 16:19

Dit zijn de dingen waarvan ze verlost worden. Dit is wat ze achterlaten om Jahweh te aanbidden.

24

Afgoderij en valse godsdienst in onze tijd

Wij leven natuurlijk in een tijd waarin de meeste heidense volken niet voor beelden buigen zoals mensen dat zo lang hebben gedaan. En de reden daarvoor is natuurlijk dat we in de westerse wereld leven, die vele eeuwen geleden door het christendom is veroverd. Daardoor werd het buigen voor beelden een minder gebruikelijk onderdeel van het godsdienstige leven van de heidenen. Helaas werd het een onderdeel van het godsdienstige leven van de christenen. In de katholieke kerk begon men de beelden binnen te halen. Maar de heidenen die niet tot de katholieke kerk behoorden, bogen in veel gevallen niet meer voor afgoden. De kerstening van de cultuur lijkt die praktijk te hebben uitgebannen onder de gewone mensen van de seculiere bevolking in die landen waar het christendom overheersend is geweest.

Natuurlijk zijn er nog de mensen in India, Afrika en andere landen die niet volledig geëvangéliseerd zijn, waar nog steeds mensen zijn die fetisjen en standbeelden en dat soort dingen aanbidden. De wereld heeft nog steeds haar heidenen die afgoden

aanbidden. Maar zelfs in gebieden als Amerika of West-Europa, waar mensen niet regelmatig voor beelden buigen, hebben ze hun eigen valse godsdiensten, ook als ze niet behouden zijn. En zij worden hier voorgesteld. Hun houding, waarbij ze hun valse godsdiensten verlaten, wordt voorgesteld als het opgeven van de waardeloze dingen die ze van hun vaders hebben geërfd. Ze nemen het nieuwe geloof in Jahweh aan, dat ze zullen ontvangen wanneer hun het Evangelie wordt verkondigd.

Dus hoofdstuk 16 gaat er in wezen over dat Jeremia niet trouwt en ongehuwd moet blijven. Zo wordt hem de rouw om het verlies van zijn gezin in de oorlog bespaard en neemt hij ook niet deel aan de feestelijkheden van een huwelijk.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jeremia 14:1
- Jeremia 3:3
- Jeremia 5:23-24
- Jeremia 14:2-5
- Jeremia 14:6
- Jeremia 14:7-9
- Jeremia 14:10
- Jeremia 31:34
- Jeremia 14:11
- Jeremia 14:12
- Jesaja 58:3
- Jeremia 14:13
- Jeremia 14:14
- Jeremia 14:15
- Jeremia 14:16-17
- Jeremia 14:18
- Jeremia 14:19
- Jeremia 14:20
- Jeremia 14:20-22

- Jeremia 15:1
- Exodus 32:10
- Numeri 14:13-16
- Jeremia 15:1-2
- Openbaring 6:8
- Ezechiël 14:21
- Jeremia 15:3
- Jeremia 15:3-4
- Jeremia 15:5-7
- Jeremia 15:8
- Jeremia 15:9
- Jesaja 57:1
- Jeremia 15:10
- Jeremia 20:9
- Jeremia 9:2
- Jeremia 15:11
- Jeremia 15:12-13
- Jeremia 15:14
- Jeremia 15:15
- Jeremia 15:15-18
- Psalmen 1:1
- Jesaja 29:13
- Jeremia 15:19
- Jeremia 15:20
- Jeremia 15:21
- Jeremia 16:1-4
- Jeremia 16:5-7
- Lukas 23:29
- Jeremia 16:5
- Ezechiël 24:16-17
- Jeremia 16:8-9
- Mattheüs 24:39
- Jeremia 16:10-11
- Jeremia 16:12-13

- Jeremia 16:14-15
- Jeremia 16:16
- Jeremia 16:17-18
- Mattheüs 4:19
- Jeremia 16:19
- Jeremia 16:20-21
- 1 Petrus 1:14
- 1 Petrus 1:18

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.